

ఆంధ్రప్రదేశ్ సామాజిక-ఆర్థిక సర్వే 2025-26

అధ్యాయం 1: సాధారణ అవలోకనం & అనుబంధ రంగాలు

వాస్తవాలు & డేటా

- కొత్త జిల్లాలు (2025): పోలవరం & మార్కాపురం (మొత్తం: 28)
- తీరప్రాంతం: **1,053.07 కి.మీ** (భారతదేశంలో 3వ పొడవైనది)
- ఎగుమతులలో రాష్ట్ర ర్యాంక్: 6వ అతిపెద్ద ఎగుమతి రాష్ట్రం
- ఉద్యానవన ర్యాంక్: **పండ్ల ఉత్పత్తిలో 1వ స్థానం** (జాతీయ వాటా **15.6%**)
- పశుపోషణ ర్యాంకులు: గుడ్లు (1వ), మాంసం (4వ), పాలు (7వ)
- మత్స్య సంపద వాటా: భారతదేశ మొత్తం చేపల ఉత్పత్తిలో దాదాపు **29 శాతాన్ని** ఉత్పత్తి చేస్తుంది.
- పట్టు పరిశ్రమ ర్యాంక్: ముడి పట్టు ఉత్పత్తిలో రెండవ అతిపెద్ద ఉత్పత్తిదారు.
- MGNREGS ర్యాంక్: **భారతదేశంలో 3వ స్థానం** (మహిళల భాగస్వామ్యం >60%).
- iGOT కర్మయోగి ర్యాంక్: భారతదేశంలో మొదటి పనితీరు కనబరిచిన రాష్ట్రం.

1. భౌగోళిక మరియు జనాభా ప్రొఫైల్

- ప్రాంతం: **1,62,970 చ.కి.మీ** (8వ అతిపెద్ద రాష్ట్రం).
- జనాభా (2011): 4.96 కోట్లు (10వ అతిపెద్దది); భారతదేశ జనాభాలో 4.09%.
- జనాభా సాంద్రత: ఆంధ్రప్రదేశ్: 304 / చ.కి.మీ | జాతీయ: 382 / చ.కి.మీ (ఆంధ్రప్రదేశ్ తక్కువ).
- లింగ నిష్పత్తి (2011): AP: 997 | జాతీయ: 943 (AP గణనీయంగా మెరుగ్గా ఉంది).
- అక్షరాస్యత (2011): ఆంధ్రప్రదేశ్: 67.35% (మహిళలు: 59.96%) | జాతీయం: 72.98% (ఆంధ్రప్రదేశ్ లో తక్కువ).
- భూ వినియోగం: అతిపెద్ద వర్గం నికర సాగు విస్తీర్ణం (59.14 లక్షల హెక్టార్లు / 36.29%).

జిల్లా తీవ్రతలు (2025 తర్వాత పునర్వ్యవస్థీకరణ)

సూచిక	అత్యధిక	అత్యల్పం
జనాభా	ఎస్పీఎన్ఆర్ నెల్లూరు (24.17 లక్షలు)	పోలవరం (3.49 లక్షలు)
పట్టణీకరణ	విశాఖపట్నం (89.69%)	పోలవరం (2.84%)
జనాభా సాంద్రత	విశాఖపట్నం (1,870/చదరపు కి.మీ.)	పోలవరం (చదరపు కిలోమీటరుకు 54)
లింగ నిష్పత్తి	పోలవరం (1,051)	మార్కాపురం (962)
అక్షరాస్యత	విశాఖపట్నం (79.05%)	అల్లూరి సీతారామ రాజు (44.67%)

2. స్వర్ణ ఆంధ్ర @2047 విజన్

- ప్రారంభ తేదీ: 13 డిసెంబర్ 2024 | స్థాపన సంవత్సరం: 2025–26.
- పది సూత్రాలు (10 సూత్రాలు): పేదరిక నిర్మూలన, జనాభా మరియు మానవ వనరుల అభివృద్ధి, నైపుణ్యాభివృద్ధి, నీటి భద్రత, వ్యవసాయ సాంకేతికత, లాజిస్టిక్స్, ఇంధన సామర్థ్యం, ఉత్పత్తి నాణ్యత, పర్యావరణ పరిశుభ్రత, డిప్ టెక్ స్వీకరణ.
- పెట్టుబడి విధానం: 77% ప్రైవేట్, 23% ప్రభుత్వ.
- 3 ఆర్థిక ప్రాంతాలు: విశాఖపట్నం (VER), అమరావతి, తిరుపతి.
- VER లక్ష్యం: 2047 నాటికి 750–800 బిలియన్ డాలర్ల ఆర్థిక వ్యవస్థ (నీటి ఆయోగ్ సహాయంతో).

3. స్థూల-ఆర్థిక సముదాయాలు (2025–26 FAE)

- GSDP (ప్రస్తుత ధరలు): ₹17.62 లక్షల కోట్లు | వృద్ధి రేటు: 10.75%.
- తలసరి ఆదాయం (PCI): AP: ₹2,94,507 | భారతదేశం: ₹2,19,575.
- రంగాల వారీగా వృద్ధి: సేవలు (10.67%) > వ్యవసాయం (10.14%) > పరిశ్రమ (9.15%).
- ప్రధాన ఉప-రంగ వృద్ధి:
 - వ్యవసాయం: చేపల వేట మరియు ఆక్వాకల్చర్ (17.69%)
 - పరిశ్రమ: నిర్మాణం (14.18%)
 - సేవలు: కమ్యూనికేషన్స్ (15.13%)

4. వ్యవసాయం మరియు అనుబంధ రంగాలు

- ఆహార ధాన్యాలు (2వ అడ్వాన్స్ ఎస్ట్.): విస్తీర్ణం +15.11% | ఉత్పత్తి +17.03% (190.29 లక్షల టన్నులు).
- రైతు సంక్షేమం:
 - అన్నదాత సుఖీభవ: 46.86 లక్షల కుటుంబాలు లబ్ధి పొందాయి (₹6,309 కోట్లు విడుదలయ్యాయి).
 - కౌలు రైతులు: 8.24 లక్షల క్రియాశీల CCRCలు జారీ చేయబడ్డాయి (₹3,768 కోట్ల రుణాలు పంపిణీ చేయబడ్డాయి).
- APCNF (సహజ వ్యవసాయం): 4.89 లక్షల హెక్టార్లలో 10.20 లక్షల మంది రైతులు.
- ఉద్యానవన శాస్త్రం: రాయలసీమను ప్రత్యేక హబ్గా అభివృద్ధి చేస్తున్నారు. ఫోకస్: అరటి, ఆయిల్ పామ్, జీడిపప్పు, కొబ్బరి, అరకు కాఫీ.
- అడవులు: 30,084.96 చదరపు కిలోమీటర్లు (రాష్ట్ర విస్తీర్ణంలో 23.59%). కార్యక్రమాలు: గ్రేట్ గ్రీన్ వాల్, CAMPA, నగర వన్ యోజన.

5. పరిశ్రమలు & ఎగుమతులు

- MSME పనితీరు (ఏప్రిల్-డిసెంబర్ 2025): 1.16 లక్షల కొత్త యూనిట్లు | పెట్టుబడి: ₹4,647 కోట్లు | ఉద్యోగాలు: 4.55 లక్షలు.
- 3 ప్రధాన పారిశ్రామిక కారిడార్లు:
 1. విశాఖపట్నం-చెన్నై (VCIC) – ADB నిధులు (USD 840 మిలియన్లు)
 2. చెన్నై-బెంగళూరు (సిబిఐసి)
 3. హైదరాబాద్-బెంగళూరు (HBIC)
- ఎగుమతులు: 194 దేశాలకు 824 సరుకులు. అగ్రగామి జిల్లాలు: విశాఖపట్నం, తూర్పు గోదావరి, గుంటూరు.
- మైనింగ్ ఆదాయం: ₹2,707 కోట్లు (జనవరి 2026 వరకు).
- వస్త్ర విధాన లక్ష్యం: 2 లక్షలకు పైగా ఉద్యోగాలను సృష్టించండి.

6. ఆర్థిక మౌలిక సదుపాయాలు

- నీటిపారుదల: సృష్టించబడిన మొత్తం సామర్థ్యం = 106.74 లక్షల ఎకరాలు.

- పోలవరం ప్రాజెక్ట్ (డిసెంబర్ 2025):మొత్తం 60.8% పూర్తయింది. ప్రయోజనాలు: 7.20 లక్షల ఎకరాలకు సాగునీరు, 960 మెగావాట్ల జలవిద్యుత్, కృష్ణాకు 80 టీఎంసీల నీటి మల్లింపు, విశాఖపట్నానికి 23.44 టీఎంసీల తాగునీరు.
- శక్తి:మొత్తం సామర్థ్యం 21,297 మెగావాట్లు. ప్రసారం మరియు పంపిణీ నష్టాలు: 9.25% వద్ద అత్యంత సమర్థవంతమైనది.
- పునరుత్పాదక శక్తి:మొత్తం 10,639.75 మెగావాట్లు (సౌర: 5,614 మెగావాట్లు, పవన: 4,397 మెగావాట్లు). గ్రీన్ హైడ్రోజన్ లక్ష్యిత ధర: కిలోకు ₹160–170.
- ఓడరేవులు:5 కార్యాచరణలో ఉన్న ప్రధానం కాని ఓడరేవులు. నిర్వహించబడిన మొత్తం సరుకు: 80.82 MMT.
- విమానాశ్రయాలు:6 విమానాలు పనిచేస్తున్నాయి (3 అంతర్జాతీయ విమానాశ్రయాలు: వైజాగ్, విజయవాడ, తిరుపతి). భోగపురం అంతర్జాతీయ విమానాశ్రయం ధృవీకరణ విమానం: జనవరి 2026.
- పర్యాటకం:7 యాంకర్ హబ్లు. బ్లూ ఫ్లాగ్ బీచ్: రుషికొండ.
- బ్యాంకింగ్:క్రెడిట్-డిపాజిట్ (CD) నిష్పత్తి **157.4%**గా పటిష్టంగా ఉంది.

7. సామాజిక మౌలిక సదుపాయాలు మరియు సంక్షేమం

- ప్రధాన సంక్షేమ పథకాలు:
 - తల్లికి వందనం.ఒక్కో బిడ్డకు సంవత్సరానికి ₹15,000.
 - ఆటో డ్రైవర్ సేవలో.₹15,000 సహాయం.
 - సముద్ర చేపల వేట నిషేధం నుండి ఉపశమనం.₹20,000 సహాయం.
 - దీపం పథకం.సంవత్సరానికి 3 ఉచిత LPG సిలిండర్లు (1.84 కోట్ల లబ్ధిదారులు).
- విద్య:
 - TaRL కార్యక్రమం.భాషా నైపుణ్యాలు 21% → 47%; గణితం 20% → 50%.
 - పాఠశాలకు వెళ్లని పిల్లలు:1.60 లక్షల మందిని గుర్తించారు; 100% మందిని ప్రధాన ప్రవంతిలో చేర్చారు.
- ఆరోగ్యం:సార్వత్రిక NCD-CD స్క్రీనింగ్ ద్వారా 1.31 కోట్ల మంది పౌరులకు కవరేజ్ లభించింది. NTR వైద్య సేవ ₹2,723 కోట్ల క్రెయిమ్లను పరిష్కరించింది.
- నీరు:పనిచేసే గృహ కుళాయి కనెక్షన్లు (FHTCs) కవరేజ్: 74.72% (లక్ష్యం: 2028 నాటికి సార్వత్రికం).
- గిరిజన దేవ్:అరకు లోయలో 1 లక్ష ఎకరాల్లో కాఫీ తోటల పెంపకం కార్యక్రమం.

8. పేదరికం మరియు ఉపాధి (2023-24 డేటా)

- బహుముఖ పేదరిక సూచిక (MPI): 0.053 (2015-16) నుండి 0.025 (2019-21) కి తగ్గింది.
- తలసరి పేదరిక నిష్పత్తి: ఆంధ్రప్రదేశ్: 6.06% | జాతీయ: 14.96%.
- నిరుద్యోగ రేటు: మొత్తం మీద 4.1% | యువత (15-29 సం.): 17.5% | మహిళలు: 6.9% (పురుషులు 4.3% కంటే ఎక్కువ).
- అనధికారిక ఉపాధి: గ్రామీణ 62.3% | పట్టణ 45.6%.
- జీరో పావర్టీ P4 ఇనిషియేటివ్:
 - మార్గదర్శక సంపన్న పౌరులు బలహీన కుటుంబాలకు మార్గనిర్దేశం చేస్తున్నారు.
 - బంగారు కుటుంబం సహాయం పొందుతున్న బలహీన కుటుంబాలు.

9. డేటా ఆధారిత పాలన

- మన మిత్ర: 865 ప్రభుత్వ సేవలను అందించే వాట్సాప్ పరిపాలన వేదిక.
- AP డిజి వెరిఫై: బ్లాక్చెయిన్ ఆధారిత సర్టిఫికేట్ ప్రామాణీకరణ. 9.85 కోట్ల రికార్డులు అనుసంధానించబడ్డాయి.
- అవేర్ 2.0: వాతావరణ నిఘా వేదిక. మోంత మరియు దిత్వా తుఫానుల నిర్వహణలో కీలక పాత్ర పోషించింది.
- RTGS: రియల్ టైమ్ పర్యవేక్షణ, AI అప్లికేషన్లు మరియు విపత్తు నిర్వహణ కోసం నోడల్ ఏజెన్సీ.